רבי ישמעאל פרק שישי מנחות

סה.

והיינו דתנן. במסכת שקלים: **פתחיה על הקינין.** על הסופר שסמו קינין שהמתנדב קן מביא מעות וזוכן לתוכו די"ג שופרות היו במקדש [ח] ויש בהם שנים שסמן תורים[ט] וגחלי עולה במסכת שקלים[י]: **שפופח דכרים ודורשן.** כגון לימתי לעזמתי: **כעלי קומה.** שיר מתמו מהן בעלי דיבים ולא יקרו: **כעלי כשפים.** שאם יהא הגדון [ב] מכשף והאור לא ישלוט בו יעשו הן מכשפות וימיתוהו בכל מיתה שיוכלו [ג]: **הפורגמן.** שלא יחליף [יא] טענותיו ויתייבוהו: **דהוה כייל ליפני.** בולל ומערבב הלשונות: **ודורשן.** כגון עין סוכר וגגות לריפין. והיינו דקרו ליה מרדכי בלשן: **מתני' לריכות.** סורכין ויקומרין לאשי הבגלים [יב] מלא מגרוף: **וכל עיירות הממוכות לשם מתכנסות**[יג]. המולה גדולה שיביאו בייתוסין שבמולאי יו"ט קוראין [יד] אותן דבייתוסין לא מודו [טו] כדמפרש לקמן: **אמר לון.** הקולר לבני עיירות העומדות עליו: **לא השמש.** [טז] אמרו לו הן: **מגל זה.** כלומר [יז] במגל זה אקצור התבואה: **בקופה זו.** אתן התבואה [יח]: [יט] **שבת זו.** [כ][כלומר] אקצור בשבת: **אמרו לו הן.** ג' פעמים שואל להן כל דבר: **וכל כך.** שהיה שואל למה: **מפני הבייתוסים שאומרים אין קצירת העומר במולאי יו"ט.** אלא במולאי שבת כדמפרש בגמרא לפיכך הקולרים מגביהין קולן כדי שישמעו בייתוסין להוליא מלבן: **גמ' דלא להתענאה בהון.** אבל למספד שרי: [כא][**כמקצתן**] **ומקצתהון.** אינה דחמירי כולי האי דאפי' למספד אסור: **איתוקם תמידא.** הוקם התמיד על משפטו כדמפרש לקמיה דלא למספד: **עד סוף מועדא.** פסח: **איתוקב.** נתייאש על דינו שבאותן ימים נגמו מכמים את הבייתוסים: **דלא להתענאה.** אבל למספד שרי דלא היא שמחה (ג) יתירה בשל עצרת כבשל תמיד משום כ) דעצרת לא היה שום רגיה לדברי בייתוסין אבל בתמיד היתה רגיה[כב] לדבריהם **מעשה.** לשון יחיד: **מאי אהדרו.** להו רבנן כשנגמרו: **תשמרו.** לשון רבים: **כולן.** כל הקרבנות: **מנין לכם.** דהאי מממרת הבאת [כג] ממנ הוא: **זקן אחד.** בייתוסי היה: **מפעפע.** [כד] בדברי ויכוחין: **י"ל יום וגו'.** שאם

בעלי כשפים. פירש רב האי גאון כדי לידע את הדין כדאמרינן ט) העושה מעשה מייב האומה העיניים פטור והיינו דקאמר רבי אליעזר בפוף ארבע מיתות (סנהדרין דף סח.) שאני שונה שלש מאות הלכות בנטיעת קישואין וכדאמרי' נמי אבל אתה למד להבין ולהורות: **ויודעים בשבעים לשון.** בפוף [ב] אחד דיני ממונות (שם דף יח:) משמע דבני בשבעים [ג] (אחד) לדבר ואחד לשמוע ואמר רביעי' אין למעלה הימנה וכולהו סנהדרין לא מלולהו ממש ואין מושיבין בסנהדרין לא אלולהו קאי אי נמי האש לדיני ממונות והכא לדיני נפשות ולא פני בעשרים ושלשה דלכמה דברים צריך סנהדרי גדולה כמו לזקן ממרא ולדון את השבט ועיר הנדחת דבעי שבעים ואחד [ד]: **אלין יומא דלא להתענאה ומקצתהון דלא למספד.** משמע שכולן אסורים בתענית אבל בהספד אין אסורים אלא מקצתן והא דגרס בפוף סדר תעניות כילד (תענית ד' יח.) כל שאחריו בהספד אסור בתענית מוקר ליתא דאי מיתסר בהספד כל שכן בתענית כדמשמע הכא אלא ה"ג כל שאחריו בתענית אסור בהספד מוקר ומתני' דהתם נמי הכי מוכחת דמתמיר בדלא למספד מבדלא להתענא' וכי נקיט הכם כל שאחריו ה"ג הוה מצי למנקט כל שלפניו דאי אמרת לפניו בין בתענית בין בהספד אסור אם כן למה לי שיהא מוטל בין שני י"ט: **מריש ירחא דניסן ועד תמניא איתוקם תמידא דלא למספד.** כך הגירסא בכל הספרים ובקונטר' פי' הטעם דלא הוא שמחה בשל עצרת כבשל תמיד משום דבעצרת לא היתה שום רגיה לדברי בייתוסין אבל בתמיד היתה קצת רגיה לדבריהם ומרוייהו מפרש לקמן ולהכי אסור אפי' למספד ובפוף סדר תעניות כילד (ד' יח:) כתובה הגירסא להיפך איתוקם תמידא די לא להתענאה איתותב מגא דשבועיא די לא למספד [יא] וגירסא זו נכונה מדפריך התם למה ליה למימר עד סוף מועדא נימא עד מועד ומועד גופיה יו"ט הוא ומשני לא נצרכא אלא לאסור יום שלאחריו כמאן כרבי יוסי דאמר בין לפניו בין לאחריו אסור ואי בגירסא דשמעתין דגרסי מגא דשבועיא דלא להתענאה א"כ אפי' לרבי יוסי לא אתיא דבהא כ"ע מודו דלאחריו מותר דתנן התם כל הכתוב במגילת תענית דלא להתענאה בין לפניו בין לאחריו מותר רבי יוסי אומר לפניו אסור לאחריו מותר אבל אי גרס מגא דשבועיא דלא למספד אתי שפיר דרבי יוסי כדתנן התם כל הכתוב במגילת תענית דלא למספד לפניו אסור לאחריו מותר ר' יוסי אומר אין לאחריו אסור ומיהו קלת קשה לגירסא זו דפריך התם למה לי למימר מרים ירחא דניסן ולאם דאמרינן דלא לאסור אלא לפניו אבל לאחריו אסור אם כן לא נצרכא אלא ליום שלפניו דריש ירחא דאמר בהספד לא נצרכא אלא לאחריו כמו שאר ימים טובים דאין צריכים לאסור לאחריו אבל אם הא מני ר"י היא הא דסיפא קאי אריש ואי"ת דהיאך מתענין ערב פורים והא פורים מיומא דלא למספד בהון הוא וא"כ לפניו לכ"ע אסור ראין לומר משום דבטלה מגילת תענית נהי דשאר יומי בטלי תענית ופורים לא בטלי ר"ל דנהי דהן עצמן לא בטלו לדין דלפניהם ולאחריהם מיהו בטלו א"נ ר"ל דיון דקורדין המגילה מפרסם מילתא דלא צריך חיזוק לאסור לא לפניו ולא לאחריו כמו שאר ימים טובים דאין צריכים חיזוק לאסור לא לפניהם ולא לאחריהם משום שהן דאורייתא א"נ ר"ל דיום ר"ג של אדר היה מתחלה מיומא דלא להתענאה משום יומא דנקנור ובטלו משחרב בית המקדש דבטלה מגילת תענית ובין דהיא נופיה בטל כ"ש דלא אסרו משום יום דלפני פורים דכה"ג אמרינן התם דאמר ב) ריב"ז גזר תענייתא בתליסר ופריך ותיפוק ליה כר' עד יום טוריינים נופיה כו' ה"נ אמרינן הכא יום נקנור נופיה בטלו כ"ש דלא אסרו משום יום שלפני פורים: תוס' אחרות:

והיינו דתנן[ט] **א פתחיה על הקינין** [ט] זה מרדכי למה נקרא שמו פתחיה שפותח דברים ודורשן ויודע בשבעים לשון כולהו סנהדרין נמי ידעי שבעים לשון [ב] **דאמר רבי יוחנן** [ג] אין מושיבים בסנהדרין אלא בעלי חכמה בעלי מראה בעלי קומה בעלי זקנה בעלי כשפים ויודעים שבעים לשון שלא תהא סנהדרין שומעת מפי התורגמן אלא דהוה בייל לישני ודריש והיינו [ד] דכתיב במרדכי [ה] בלשן: **מתני'** [ו] **כיצד** [ז] הן עושין שלוחי בית דין יוצאין מערב יום טוב ועושין אותן כריכות במחובר לקרקע כדי שיהא נוח לקצור כל העיירות הממוכות לשם מתכנסות לשם כדי שיהא נקצר בעסק גדול כיון שהחשיכה אומר להן בא השמש [ח] אומר הין בא השמש אומר הין מגל זו אומר הין מגל זו אומר הין קופה זו אומר הין קופה זו אומר הין בשבת אומר להן שבת זו אמר [ט] הין שבת זו אמר הין אקצור והם אומרים לו קצור אקצור והם אומרים לו קצור שלש פעמים על כל דבר ודבר והן אומרים לו הין הין הין כל כך למה [י](לי) מפני הבייתוסים שהיו אומרים אין קצירת העומר במוצאי יו"ט: **גמ'** ת"ר[יא] אלין יומיא דלא להתענאה בהון ומקצתהון דלא למספד בהון מריש ירחא דניסן עד תמניא ביה איתוקם תמידא דלא למספד ומתמניא ביה ועד סוף מועדא איתותב חגא דשבועיא דלא [יב] **ג** למספד מריש ירחא דניסן ועד תמניא ביה איתוקם תמידא דלא למספד שהיו צדוקים אומרים יחיד מתנדב ומביא תמיד מאי דרוש [ב] **את הכבש האחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים מאי אהדרו** [ג] **את קרבני לחמי לאשי** [ד] **תשמרו שיהיו כולן** [ה] **באין מתרומת הלשכה מתמניא ביה ועד סוף מועדא איתותב** [ו] **חגא דשבועיא דלא** [ז] **למספד שהיו בייתוסין אומרים עצרת אחר השבת ניטפל להם רבן יוחנן בן זכאי ואמר להם שוטים מנין לכם ולא היה אדם אחד שהיה משיבו חוץ מזקן אחד שהיה מפטפט בנגדו ואמר** [ח] **משה רבינו אוהב ישראל היה ויודע שעצרת יום אחד הוא** [ט] **עמוד ותקנה אחר שבת כדי שיהו ישראל מתענגין שני ימים קרא עליו מקרא זה** [י] **אחד עשר יום מחורב דרך הר שעיר** ואם

מוקר ר' יוסי אומר בין לפניו בין לאחריו אסור ומיהו קלת קשה לגירסא זו דפריך התם למה לי למימר מרים ירחא דניסן ולאם דאמרינן דלא לאסור אלא לפניו אבל לאחריו אסור אם כן לא נצרכא אלא ליום שלפניו דריש ירחא דאמר בהספד לא נצרכא אלא לאחריו כמו שאר ימים טובים דאין צריכים לאסור לא לפניהם ולא לאחריהם משום שהן דאורייתא א"נ ר"ל דיום ר"ג של אדר היה מתחלה מיומא דלא להתענאה משום יומא דנקנור ובטלו משחרב בית המקדש דבטלה מגילת תענית ובין דהיא נופיה בטל כ"ש דלא אסרו משום יום דלפני פורים דכה"ג אמרינן התם דאמר ב) ריב"ז גזר תענייתא בתליסר ופריך ותיפוק ליה כר' עד יום טוריינים נופיה כו' ה"נ אמרינן הכא יום נקנור נופיה בטלו כ"ש דלא אסרו משום יום שלפני פורים: תוס' אחרות:

כמוב

מסורת הש"ס

ט) שקלים פ"ה משנה ה. כ) סנהדרין יח., ג) נ"מ דקרו מרדכי. ד) [לקמן עב.], ה) [משנה שבמגילת אסתר], ו) תענית יח., ז) [לפי בי רש"י להתענאה], ח) [עירובין סב.], ט) נ"מ קינין, י) [פ"ו מ"ה], כ) נ"מ, ל) נ"מ ומקלקלין, ומקלקלין לשון מרי, נ"מ, מ) נ"מ קלת דאיה וכן העמיקו התוספות, נ) [סנהדרין סז.], ס) נ"מ מ"ג, ע) סנהדרין כ.

הגהות הב"ח

(ט) נב' דלא להתענאה שהיו בייתוסין ומי' שומים זו מנין לכם ולא היה בהן אחד: (כ) שם יום אחד הוא לשיבר עמד ותקנה ומי' אמר ימים זה אחר זה קרא עליו: (ג) [ר"ל ר"ל ד"ה דלא לאתענאה ומי' דלא הרא שמחה בשל ר"ל ישיבת ישיבה נמקה:

גליון הש"ס

תוד"ה מ"ר ובו' וגי' זו נכונה. אמתה לי מ"ב מאי פרכי' מתניתא לתי"ל מתמנינ ליתא מתמנינה ומתניתא נוסף לאסור דס"ל ויתא דאיתוקם תמידא. הא מנד איתוקם תמידא מיתר בהספד ומנד חגא דשבועיא לאסור גם בהספד ול"ע:

מוסף רש"י

בעלי מראה בעלי קומה. שאמת אימתן מוטלת על הבריות בעלי כשפים. לאמת מכפיפים הכוחות בכשפיהם לאגל מידי כ"ל ונגלות של המכשפין המשפיע ומיהין בכשפיהן כגון המלאים מפי התורגמן. כשאלין עדי לעיים לעיד בפניהם לא לעמיכי להמיד מלאים בעיניהם דהוה ליה עד מפי עד (סנהדרין יז.). דלא להתענאה בהון. שמלן לאמרין בתעניות ומקלקלהון שם בהן קלת חמורין כ"ל שבהספד נמי אסורין מריש ירחא דניסן עד תמניא ביה. דכל שמונה ימים נפלו ומתני בדכר עד שנגמו את הלוחקין ישבו אותם יום נוכ ודבר זה מפורש בפרק רבי ישמעאל ומתניתא שנינת המלאה אלנגי איתוקם תמידא דלא למספד. שהיו הבייתוסים אומרים יחיד מתנדב ומביא תמיד. מאי דרוש את הכבש האחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים. מאי אהדרו לו קרבני לחמי לאשי תשמרו להקריב לשון רבים כולן כאין מתרומת הלשכה. איתותב חגא דשבועיא. שהיו בייתוסים אומרים עצרת אחר השבת היה ומי' והיו אומן לאם בייתוסים מכח הסכיסין על כהנן ומחרו כהן (תענית יז.).

רבינו גרשום

כן הוא: פתחיה על הקינין. שכל מי שנתנה קינין בא לו אצל פתחיה ונותן לו מעות ונותן לו קינין: בליל הלשונות ודורשן כמו גגות צריפין וסוכר עין שמחבר זה עם זה ומוציא דבר והיינו בלשן: ודרשן אותה כריכות. שכוריכי חבל סביב השבלים עד שהן במחובר כעין עומרין: כיון שחשיכה אמר להן. הקוצר:

בא השמש. כלומר הגיע זמן לקצור: מגל זה. כלומר קצור במגל זה ובקופה זו ובשבת זו משום לפרסומי מילתא דמותר: אין קצירת העומר במוצאי יו"ט. אלא במוצאי שבת: דלא להתענאה בהון. אבל שרו למיספד: ומקצתהון רי לא למיספד. [ח] אלא שרו להתענאה: את קרבני לחמי לאשי וגו'. מה שתי הלחם ושאר קרבנות צבור באין מתרומת הלשכה דכתיב זאת עולת חדש בחדשו חדש והבא קרבן מתרומה חדשה אף תמידין נמי. ועוד דכתיב תשמרו להקריב לשון רבים: איתותב חגא דשבועיא. שהיו אומרים אין עצרת לעולם אלא אחר שבת: דלא להתענאה כיון שבאלו התריסו

ח) עיין תוס' כלן בד"ה אלין דלא מתני כן ע"ש.

א) עי' בר"ה דף כה ע"א ותוס' סיום וכו' והספיקה ר"ג הספד גדול ולא שרתיה לכך אלא קדמו כל העם אלא קדמו ר"ג את המתים הרי דר"ח אסור בהספד: ב) וכן מבואר כל זה בתוס' בתענית דף יח ד"ה רב אמר ופ"ש בריש המתניתא ע"ש:

עין משפט
נר מצוה

ט א מ"ר פ"ז מהל' כלי המקדש הלכה [ח] ט:
יא ב מ"ר פ"ב מהלכות סנהדרין הל' ח [ו]:
יב ג מ"ר פ"ז מהלכות תמידין ומוספין הלכה יח:
יג ד מ"ר פ"ד מהלכות שקלים הלכה ח:
יד ה מ"ר פ"ם מהלכות תמידין ומוספין הל"ח ופ"ז שם הלכה יח:

תורה אור השלם

1. הִבָּאִים עִם זְרֻבָּבֶל יֵשׁוּע נְחֶמְיָה עֲזַרְיָה רַעֲמְיָה נַחֲמָנִי מָרְדְּכַי בִּלְשָׁן מִסְפֶּרֶת בְּנֵי נָרוֹם בְּעָנָה מִסְפַּר אַנְשֵׁי עַם יִשְׂרָאֵל: נחמיה ז ז
2. אֶת הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַּבֹּקֶר וְאֶת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם: כַּמִּדַּת כּח ד
3. צוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי רֵיחַ נִיחֹחִי תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ: בַּמִּדְבַּר כח ב
4. אַחַד עָשָׂר יוֹם מֵחֹרֵב דֶּרֶךְ הַר שֵׂעִיר עַד קָדֵשׁ בַּרְנֵעַ: דברים א ב

שיטה מקובצת

א) הקינין פתחיה זה: ב) כיצד היו תיבת הן נמחק: ג) השמש אומרים [וכן לקמן]: ד) להתענאה: ה) אהדרו להו: ו) דלא לאשי ריח ניחוח: ז) דלא להתענאה היבת למספד נמחק: ח) והיו בהם שנים: ט) מכסף ושבע הסרף והאור שלא: י) שיוכלו והיינו דאמרינן בסנהדרין מנין שאי אתה יכול להמיתו באיתו מיתה הכתובה בו: יא) יחליף התורגמן: יב) השבלים כמלא: יג) מהכנסות לשם למוצאי יו"ט כשקוצרים אותם הס"ד ומה"ד כדי שיהא נקצר בעסק גדול כלומר בקול: יד) קוצרין אותו: טו) מודו כה: טז) השמש אמרו הן: יז) כלומר אקצור במגל זה תיבת התבואה ל"ש: יח) התבואה בקופה זו: יט) בשבת זו: כ) משום דבעצרת: כא) השבת שבת: כב) מפטפט מקנטר בדברי: כג) תיבת אחד נמחק: כד) ואיה ספרים דנרסי בתרוייהו דלא למספד. צריך לומר דנרסינן בחגא כו' דלא למספד מדפריך כו' ובאתוקם תמידא נרסינן נמי דלא למספד דפריך נמי התם למה לי (למימר) מריש ירחא כו' עד אמר (רבא) (רב) כו' ולא קאמר עלה הא מני ר"י כו' אלבא דאילו רבנן נמי אתי ס"ס דנרסינן דלא למספד דאי נרסינן דלא להתענאה הל"ל לא נצרכא אלא ליום שלפניו ר"י היא דאילו רבנן מתיירין ביומיא דלא להתענאה בין לפניו ובין לאחריו והר"ר יוסף איפר דגי' בתמיד דלא להתענאה דלא אשכחן א) ריש ירחא דאמר בהספד ואע"ג דאמר הא מני ר"י היא הא דסיפא קאי אריש ואי"ת דהיאך מתענין ערב פורים והא פורים מיומא דלא למספד בהון הוא וא"כ לפניו לכ"ע אסור ראין לומר משום דבטלה מגילת תענית נהי דשאר יומי בטלי תענית ופורים לא בטלי ר"ל דנהי דהן עצמן לא בטלו לדין דלפניהם ולאחריהם מיהו

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com